

Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi

"Doğma vətən torpağına heç də yenidən hakimiyyətə qalxmaq üçün yox, ancaq və ancaq respublikanın bu ağır və çətin dövrlərində xalqın dərdinə şərik olmaqla vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirməyə, azadlıq uğrunda mübarizəyə qoşulmağa gəlmişəm... Mənim əsas məqsədim Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və Azərbaycan hakimiyyətini respublikanın bütün ərazilərində bərqərar etməkdən ibarətdir".
Bu fikirləri ulu öndər Heydər Əliyev Naxçıvan üçün ağır və çətin günlərdə söyləmişdi. O, həqiqətən, blokada şəraitinə baxmayaraq, müxtər respublikanın müdafiəsini yüksək səviyyədə təşkil etməyə, onu təcavüzkarlardan qorumağa nail oldu, Naxçıvanın bir kəndi belə düşmənin əlinə keçmədi.

1991-ci il dekabrın 16-da Naxçıvan Ali Məclisində bununla bağlı qəbul olunan qərar azərbaycançılıq ideologiyasının təbliği baxımından önəmlidir

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin ulu öndərin sədrliyi ilə keçirilən sessiyalarında Naxçıvanda dövlət müstəqilliyinin bərpası istiqamətində neçə-neçə tələpə qərar qəbul edildi. Muxtar respublikada ağır və gərgin ictimai-siyasi proseslərin cərəyan etdiyi dövrdə, 1990-cı il noyabrın 17-də Ali Məclisin I sessiyası keçirildi. Heydər Əliyevin sədrliyi ilə keçən həmin sessiyada ilk növbədə, "Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası"nın adından "Sovet" və "Sosialist" sözləri çıxarıldı, onun "Naxçıvan Muxtar Respublikası" adlandırılması haqqında qərar qəbul edildi. Eyni zamanda, Naxçıvan MR Ali Sovetinin Ali Məclis adlandırılması barədə qərar qəbul olundu. Həmçinin, 20 Yanvar faciəsinə də ilk dəfə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi tərəfindən siyasi qiymət verildi. Xalq deputatı Heydər Əliyev "1990-cı il yanvar ayında törədilmiş Bakı hadisələrinə siyasi qiymət verilməsi haqqında" qərar layihəsini işləyib Ali Məclisin sessiyasının müzakirələrinə təqdim etdi. Heydər Əliyevin böyük siyasi nüfuzu nəticəsində qəbul olunan bu qərarla ilk dəfə Qanlı Yanvar hadisələrinə düzgün siyasi qiymət verilmiş, bu hadisədə SSRİ rəhbərliyi ilə yanaşı, respublika rəhbərliyinin də böyük günahı olduğu göstərilmiş və onların adlarının bir-bir

açıqlanaraq məsuliyyətə cəlb edilmələri tələb olunmuşdu.

1990-cı il dekabrın 14-də keçirilən sessiyada isə yeni ittifaq müqaviləsinə münasibət məsələsi müzakirə olundu. Məsələ ilə bağlı çıxış edən Heydər Əliyev demişdi: "Mən yeni ittifaqa daxil olmağın və bunun üçün referendum keçirməyin heç bir şərt qoymadan əleyhinəyəm. Azərbaycan Respublikası iqtisadi və siyasi müstəqillik yolu ilə getməli, tam istiqlaliyyət uğrunda mübarizə aparmalıdır...".

1991-ci il sentyabrın 3-də Heydər Əliyevin Naxçıvan MR Ali Məclisinə sədr seçilməsi isə böyük tarixi hadisə oldu. İlk növbədə ona görə ki, bu seçimlə ulu öndər fəal və peşəkər fəaliyyəti ilə həm muxtar respublikada, həm də bütün Azərbaycanda milli dövlətçiliyə inam hissini formalaşdırmağa bildi. Eyni zamanda, bölgənin erməni təcavüzündən müdafiəsi ilə bilavasitə məşğul olmağa başladı. İlk gündən başlayaraq atdığı addımlar, həyata keçirdiyi tədbirlər Naxçıvanı düşmən əlinə keçmək təhlükəsindən xilas etdi. İqtisadi blokada şəraitində yaşayan Naxçıvan düşmənin qarşısında duruş gətirdi, bölgədə yeni həyat quruculuğu prosesinə start verildi. Beləliklə, Naxçıvan MR-də dövlət müstəqilliyinin bərpası istiqamətində tədbirlər təkcə siyasi müstəvidə getmir, həmçinin bazar iqtisadiyyatının tələblərinə uyğun

laşan iqtisadi model formalaşdırırdı.

1991-ci il dekabrın 16-da Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü və imzası ilə hər il 31 dekabrın Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü kimi qeyd olunması barədə qərar qəbul etdi. Siyasi-ideoloji baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edən bu hadisə azərbaycançılıq ideologiyasının təbliği və ümumxalq birliyinin təmin edilməsi baxımından da önəmli idi. Ali Məclisin sədri Heydər Əliyev müzakirələrə yekun vurarkən geniş nitq söyləmiş və məsələnin siyasi əhəmiyyətinə xüsusi önəm vermişdi: "Dünya Azərbaycan türklərinin milli həmrəylik və birlik günü haqqında" məsələnin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sessiyasında müzakirə olunması, böyük əhəmiyyətli qərar qəbul edilməsi Azərbaycan türklərinin uzun illər ayrılıqdan sonra birləşməsi yolunda ilk addımdır. Biz böyük qürur hissi ilə deyirik ki, bu, Naxçıvanda, qədim türk diyarında irəli sürülmüşdür".

Heydər Əliyevin nüfuzu sayəsində qurduğu beynəlxalq əlaqələr o ağır dövrdə muxtar respublikanın mövcudluğu üçün bəlkə də yeganə vasitə idi. Türkiyə ilə əlaqələrin qurulmasında, inkişafında 1992-ci il mayın 28-də açılan Sədərək-Dilucu körpüsü mühüm rol oynadı. Körpünün açılış mərasimi

mində çıxış edən Heydər Əliyev qeyd etmişdi ki, azərbaycanlılarla türklər əsrlər boyu Araz çayının o sahilində, bu sahilində dost, qardaş kimi yaşayıblar. Ancaq 70 il bir-birimizlə görüşmək yasaq edilib. Bu görüşü 70 il həsrətlə gözləmişik. Türkiyə Cümhuriyyətinin Baş naziri Süleyman Dəmirəl isə cərəyan edən hadisəni tək bir körpünün açılışı kimi deyil, 70 illik həsrətə son qoyan hadisə kimi dəyərləndirmişdi.

2001-ci il noyabrın 9-10-da Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirildi, bu sahədə dövlət siyasətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı Azərbaycan Res-

publikasının Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı. Məhz bundan sonra dünyaya səpələnmiş milyonlarla azərbaycanlı təşkilatlanmağa başladı, vahid azərbaycançılıq ideologiyası və müstəqil dövlətimizin bayrağı altında birləşərək ümummilli həmrəylik ideyası uğrunda səfərlər edildi. Qeyd edək ki, bu sahədə də ulu öndərin siyasətini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin ölkəyə rəhbərliyi dövründə Dünya Azərbaycanlılarının daha 4 qurultayı baş tutdu. Qürurverici haldır ki, dünyanın hər yerinə səpələnmiş soydaşlarımız öz beşinci toplantılarını işğaldan azad edilmiş, mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində keçirdilər.

Ümumiyyətlə, Heydər Əliyev siyasi fəaliyyətinin bütün dövrlərində muxtar respublikanın hərtərəfli inkişafına xüsusi qayğı göstərmiş və bu amil torpaqlarımıza zaman-zaman göz dikən erməni millətçilərinin məkrli planlarının və niyyətlərinin puç olmasında önəmli rol oynamışdır. 1991-ci il dekabrın 16-da Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində qəbul olunan qərar azərbaycançılıq ideologiyasının təbliği və ümumxalq birliyinin təmin edilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir.